

УДК 330.36

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-7>**Завгородній К.В.**

кандидат економічних наук,

Державне підприємство «Виробниче об'єднання
«Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова»ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7953-3971>**Zavgorodniy Konstantin**State Enterprise "Production Association Southern Machine-Building Plant
named after A.M. Makarov"

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Сьогодні в умовах невизначеності важливо розглядати особливості формування національної економічної активності, зокрема враховуючи нестабільність, а також забезпечувати рівні можливості для всіх членів суспільства. Подолання цих викликів вимагає комплексного підходу, спрямованого на розробку стратегій, політик та заходів, які сприятимуть зміцненню економічної стійкості, створенню справедливих умов для підприємництва та розвитку людського потенціалу. Економічна активність охоплює взаємопов'язану сукупність дій та процесів, пов'язаних з виробництвом, обміном і споживанням товарів і послуг у економіці країни. Вона виражається у взаємодії між виробниками, споживачами, інвесторами, державними органами та іншими учасниками економічного життя. Економічна активність є важливим показником стану економіки, її потенціалу та рівня розвитку. Поняття економічної активності охоплює різні аспекти економічного життя. Вона включає в себе виробництво товарів і послуг, обсяги реалізації, обмін товарів і послуг, інвестиційну діяльність, фінансові операції, торгівлю, транспортну діяльність, фірмову активність, підприємницьку ініціативу та багато іншого. Метою статті є процес аналізу особливостей формування національної економічної активності в умовах невизначеності. Визначено, що для досягнення зростання економічної активності в умовах невизначеності необхідно вживати комплексних заходів, включаючи створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку підприємництва, розвиток освіти та кваліфікації робочої сили, соціальну захищеність та соціальну інклюзію, формування ефективної системи соціального захисту та стимулювання інклюзивного зростання. Наголошено, що пандемія COVID-19 значно вплинула на формування економічної активності в Україні через заходи, введені для обмеження поширення вірусу, включаючи карантинні обмеження, закриття підприємств та обмеження пересування, призвели до серйозних викликів для економіки країни. При цьому незважаючи на виклики, пандемія COVID-19 відкрила нові можливості для розвитку певних галузей (електронна комерція, логістика, медична технологія, виробництва масок та захисних засобів зазнали значного зростання). Доведено, що війна РФ проти України спричинила значний вплив на формування національної економічної активності і продовжує формувати ряд особливостей, які відрізняються від звичайних умов.

Ключові слова: національна економіка, економічна активність, умови невизначеності, пандемія COVID-19.

PECULIARITIES OF FORMATION OF NATIONAL ECONOMIC ACTIVITY IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Today, in conditions of uncertainty, it is essential to consider the peculiarities of the formation of national economic activity, in particular, taking into account instability and ensuring equal opportunities for all members of society. Overcoming these challenges requires an integrated approach to develop strategies, policies, and measures to strengthen economic stability, create fair conditions for entrepreneurship and develop human potential. Economic activity covers an interconnected set of actions and processes related to producing, exchanging, and consuming goods and services in the country's economy. It is expressed in the interaction between producers, consumers, investors, state bodies, and other participants of economic life. Economic activity is an essential indicator of the state of the economy, its potential, and its level of development. The concept of economic activity covers various aspects of economic life. It includes the production of goods and services, volumes of sales, exchange of goods and services, investment activity, financial operations, trade, transport activity, corporate activity, entrepreneurial initiative, and much more. The article's purpose is to analyze the peculiarities of the formation of national economic activity in conditions of uncertainty. It was determined that in order to achieve the growth of economic activity in conditions of uncertainty, it is necessary to take comprehensive measures, including the creation of a favorable investment climate, support for entrepreneurship, development of education and qualifications of the workforce, social security, and social inclusion, formation of an effective system of social protection and stimulation of inclusive growth. It was emphasized that the COVID-19 pandemic significantly impacted the formation of economic activity in Ukraine because measures introduced to limit the spread of the virus, including quarantine restrictions, closure of businesses, and restrictions on movement, led to severe challenges for the country's economy. At the same time, despite the challenges, the COVID-19 pandemic has opened up new opportunities for developing specific industries (e-commerce, logistics, medical technology, production of masks, and protective equipment have experienced significant growth). It has been proven that the war of the Russian Federation against Ukraine significantly impacted the formation of national economic activity and continues to form a number of features that differ from normal conditions.

Keywords: national economy, economic activity, conditions of uncertainty, the COVID-19 pandemic.

JEL classification: E20, E42, O32

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах невизначеності важливо розглядати особливості формування національної економічної активності, зокрема враховуючи нестабільність, а також забезпечувати рівні можливості для всіх членів суспільства. Подолання цих викликів вимагає комплексного підходу, спрямованого на розробку стратегій, політик та заходів, які сприятимуть зміцненню економічної стійкості, створенню справедливих умов для підприємництва та розвитку людського потенціалу.

Економічна активність охоплює взаємопов'язану сукупність дій та процесів, пов'язаних з виробництвом, обміном і споживанням товарів і послуг у економіці країни. Вона виражається у взаємодії між виробниками, споживачами, інвесторами, державними органами та іншими учасниками економічного життя. Економічна активність є важливим показником стану економіки, її потенціалу та рівня розвитку. Поняття економічної активності охоплює різні аспекти економічного життя. Вона включає в себе виробництво товарів і послуг, обсяги реалізації, обмін товарів і послуг, інвестиційну діяльність, фінансові операції, торгівлю, транспортну діяльність, фірмову активність, підприємницьку ініціативу та багато іншого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям процесу формування національної економічної активності в умовах невизначеності, приділено значну увагу вітчизняними вченими, зокрема: Гончарова Н., Дороніна О., Іртищева І., Камінчан Г., Крамаренко І., Клопов І., Коваленко І., Мельник Ю., Наумова М., Стегней М., Сідорова Т., Польова Т., Швець О. та інші. Однак, війна росії проти України формує особливості національної економічної активності, що залишаються недостатньо розкритими відповідно до сучасних умов.

Метою статті є процес аналізу особливостей формування національної економічної активності в умовах невизначеності.

Виклад основних результатів дослідження. Дороніна О.А., Наумова М.А. зазначають, що «Економічна активність та рівень життя населення мають бути у сучасних умовах пріоритетними об'єктами соціально-економічного управління, до якого з дотриманням принципу солідарності, свідомо та активно залучаються представники всіх сторін соціально-трудових відносин. У той же час, фактичний рівень та динаміка зазначених показників можуть розглядатися у якості взаємопов'язаних індикаторів стану соціально-трудових відносин, оскільки взаємовідносин між їхніми сторонами, органами сторін за участі держави та місцевого самоврядування безпосередньо мають бути орієнтовані на ефективну зайнятість (через зростання економічної активності населення) та підвищення рівня життя» [1].

Економічна активність має важливе значення для розвитку країни. Вона стимулює економічне зростання, сприяє створенню робочих місць, підвищенню життєвого рівня населення, забезпечує фінансову стійкість держави і зміцнення її позицій на міжнародній арені.

Основними чинниками, що впливають на економічну активність, є рівень інвестицій, стан підприємництва, інноваційність, доступ до фінансових ресурсів, ринкова конкуренція, ділова активність, правове та регуляторне середовище, макроекономічна стабільність та інші фактори.

Камінчан Г.В. вважає, що: «Підвищення інноваційного потенціалу малого підприємництва є одним із головних напрямків політики державного регулювання малого і середнього бізнесу в Європейському Союзі. Поширеною є пряма підтримка розроблення інноваційних продуктів та процесів через надання підприємствам грантів та пільгових кредитів, а також консультативної та інформаційної підтримки через мережу інкубаторних технологій» [2].

Зростання економічної активності в умовах глобальної нестабільності та реалізація справедливих можливостей для всіх учасників є складним завданням. Глобальна нестабільність, така як економічні кризи, фінансові коливання, політичні конфлікти та інші негативні явища, може вплинути на рівень економічної активності в країні.

У таких умовах зростання економічної активності стає викликом, оскільки існує ризик падіння інвестицій, скорочення підприємницької активності, зменшення споживчої платоспроможності та загального падіння економічного показника. Однак, водночас глобальна нестабільність може створювати нові можливості для розвитку, такі як розширення міжнародних ринків, залучення іноземних інвестицій та розвиток нових галузей економіки.

Справедливі можливості для співучасників також стають важливим аспектом у контексті росту економічної активності. Це означає, що всі верстви населення мають рівні можливості для участі в економічних процесах, розвитку підприємництва та отримання достойного доходу. Створення справедливих умов сприяє зменшенню соціальних нерівностей, підвищенню життєвого рівня та забезпеченню стабільності економічного розвитку.

Для досягнення цих цілей необхідно вживати комплексних заходів, включаючи створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку підприємництва, розвиток освіти та кваліфікації робочої сили, соціальну захищеність та соціальну інклюзію, формування ефективної системи соціального захисту та стимулювання інклюзивного зростання.

Створення сприятливого інвестиційного клімату включає розробку прозорих та стабільних правил гри, спрощення адміністративних процедур, забезпечення захисту прав власності та інтелектуальної власності, а також залучення іноземних інвестицій. Це сприяє збільшенню обсягів інвестицій у реальний сектор економіки, створенню нових робочих місць та розвитку інноваційних галузей.

Підтримка підприємництва включає створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, таких як доступ до фінансових ресурсів, розвиток малих і середніх підприємств, підтримка ініціативних підприємців та стимулювання інноваційної діяльності. Це сприяє зростанню підприємницької активності, збільшенню конкурентоспроможності та розширенню економічних можливостей.

Розвиток освіти та кваліфікації робочої сили є ключовим аспектом забезпечення справедливих можливостей. Це охоплює покращення якості освіти, забезпечення доступу до навчання для всіх верств населення, просування жінок та молоді у сфері праці, розвиток навичок, необхідних на сучасному ринку праці, та підвищення рівня професійної підготовки.

Соціальна захищеність та соціальна інклюзія передбачають створення системи соціального захисту, яка гарантує соціальні послуги, медичне обслуговування, пенсії та інші види допомоги для всіх верств населення, зокрема для уразливих груп. Така система сприяє зменшенню соціальних нерівностей, підтримує людей у складних життєвих ситуаціях, забезпечує соціальну справедливість і сприяє їхньому включенню в економічну активність.

Основними компонентами соціальної захищеності є медичне страхування, соціальне страхування, надання житла для малозабезпечених верств населення, допомога безробітним, матеріальна допомога та інші форми соціальної підтримки. Це дозволяє забезпечити основні потреби людей, зменшити ризики бідності та небезпеки соціального виключення.

Соціальна інклюзія спрямована на забезпечення рівних можливостей для всіх співучасників. Це означає врахування потреб та інтересів різних груп населення, включаючи людей з інвалідністю, етнічні меншини, жінок, молодь та інших. Створення сприятливого середовища, де кожна людина має можливість розвиватися і реалізовувати свій потенціал, є основною метою соціальної інклюзії.

Загальним метою комплексних заходів є забезпечення сталого та інклюзивного економічного розвитку, де кожен учасник має рівні можливості для успіху і благополуччя. Це вимагає активної ролі держави, бізнесу, громадськості та інших стейкхолдерів у впровадженні політик і програм, спрямованих на забезпечення справедливих можливостей та розвиток національної економіки.

Пандемія COVID-19 значно вплинула на формування економічної активності в Україні. Заходи, введені для обмеження поширення вірусу, включаючи карантинні обмеження, закриття підприємств та обмеження пересування, призвели до серйозних викликів для економіки країни.

«У I кв. 2021 року в Україні тривала негативна динаміка ВВП в умовах запровадження у січні «локдауну», а також введення у березні у низці регіонів «червоних зон». Разом з тим, набутий досвід роботи в умовах «локдауну», дії Уряду та Національного банку з реалізації економічних реформ та впровадження певних заходів з підтримки бізнесу та населення в умовах «раптових зупинок», більш оптимістичні настрої бізнесу на тлі започаткування процесів вакцинації зменшили негативний вплив пандемії на економіку України» [3].

Квартальна динаміка ВВП України наочно демонструє значні втрати у 2020 році від пандемії COVID-19 та поступове покращення економічної ситуації у 2021 році [3].

Одним з найважливіших наслідків пандемії було скорочення обсягів виробництва та послуг у багатьох галузях. Закриття підприємств, обмеження в обслуговуванні клієнтів та зменшення споживчого попиту призвели до зменшення виробництва, збільшення безробіття та погіршення фінансової стабільності багатьох підприємств.

Також були серйозно постраждали галузі, пов'язані з туризмом, гостинністю та розвагами. Закриття кордонів та обмеження міжнародних подорожей призвели до значного зменшення туристичного потоку, що суттєво вплинуло на дохідність готелів, ресторанів, туристичних агентств та інших суміжних секторів.

Додатковим викликом стала зміна попиту та споживчої поведінки. Багато громадян змушені були скоротити свої витрати через втрату роботи або зменшення доходів. Це призвело до зменшення споживчого попиту та зміни структури витрат. Багато компаній, особливо малого та середнього бізнесу, виявилися непридатними для адаптації до нових умов і змушені були припинити свою діяльність.

Проте, пандемія також прискорила процес цифрової трансформації інфраструктури та бізнес-процесів в Україні. Вимушений перехід до режиму дистанційної роботи, онлайн-замовлення товарів та послуг, використання цифрових платформ і засобів комунікації стали невід'ємною частиною пандемійного періоду. Це сприяло розвитку інформаційних технологій, електронної комерції та інших секторів, пов'язаних з цифровою сферою.

Крім того, пандемія COVID-19 також змусила уряд та бізнес шукати нові можливості для стимулювання економіки та підтримки підприємств. Введення антикризових заходів, фінансової допомоги малим та середнім підприємствам, сприяння розвитку внутрішнього ринку та експорту товарів та послуг, активізація інвестиційних проектів та стимулювання інновацій стали пріоритетними завданнями.

Важливими інструментами для вимірювання та оцінки стану економіки і передбачення її подальшого розвитку є індикатори економічних настроїв та ділових очікувань. Вони відображають погляди та відчуття бізнесу, споживачів, інвесторів та інших учасників ринку щодо поточних та майбутніх умов економічної діяльності. Індикатори економічних настроїв відображають загальний стан та ставлення суб'єктів економіки до економічних умов. Вони можуть включати оцінку поточного економічного клімату, настроїв щодо споживання, інвестицій та зайнятості. Ці індикатори допомагають оцінити стабільність економіки, рівень довіри та оптимізму серед учасників ринку.

Індикатори економічних настроїв та ділових очікувань визначаються шляхом проведення опитувань серед підприємств, підприємців, фінансових установ, споживачів та інших учасників економічної діяльності. Ці опитування зазвичай мають питання, що стосуються оцінки поточного стану економіки, прогнозування майбутнього розвитку та очікувань стосовно різних економічних показників. Зазвичай індикатори економічних настроїв та ділових очікувань базуються на шкалі або індексі, який відображає рівень оптимізму або песимізму учасників. За допомогою питань про плановані інвестиції, продажі, зайнятість, виробництво та інші аспекти економічної діяльності, вимірюються настрої та очікування учасників ринку. Результати опитувань аналізуються та обробляються для побудови індексу або показника. Це є числове значення, яке відображає загальний настрій або очікування учасників економічного процесу. Високі значення індексу вказують на позитивні настрої та оптимістичні очікування, тоді як низькі значення можуть свідчити про песимізм та невпевненість. Ці індикатори є важливим інструментом для моніторингу економічного клімату, прогнозування тенденцій та прийняття рішень. Вони надають цінну інформацію для урядових органів, бізнесу, інвесторів та економічних аналітиків для аналізу та планування.

Ділові очікування, у свою чергу, передбачають майбутні тренди та перспективи економічного розвитку. Вони можуть включати прогнози щодо зростання виробництва, збільшення замовлень, попиту на ринку, інвестиційних планів та інших факторів, що впливають на бізнесову активність. Ділові очікування відображають ставлення бізнесу до майбутніх перспектив та можуть впливати на рішення щодо розширення виробництва, інвестицій та зайнятості.

Індикатори економічних настроїв та ділових очікувань включають різні показники, такі як індекси споживчих настроїв, довіри бізнесу, індекси очікувань та інші. Ці показники надають інформацію про стан економіки та сприйняття суб'єктами ринку.

Обидва типи індикаторів (економічних настроїв та ділових очікувань) є важливими інструментами для моніторингу та передбачення економічних тенденцій. Вони допомагають виявляти зміни на ранніх стадіях, розпізнавати економічні ризики та можуть використовуватися для прийняття рішень на рівні макроекономіки, а також на рівні окремих галузей та підприємств. Аналіз індикаторів економічних настроїв та ділових очікувань дозволяє виявити тенденції зміни попиту, виробництва, інвестиційного клімату та інших економічних показників.

Таким чином, в Україні у 2020 році відбулося суттєве зниження рівнів індикаторів економічних настроїв та ділових очікувань, що викликане наслідками пандемії COVID-19. Зазначені величини індикатора економічних настроїв в Україні за кожен квартал 2020 року (108%, 73,6%, 82,4% та 91,4%) вказують на зміну настроїв учасників економічної діяльності протягом року. Значення індикатора більше 100% (наприклад, 108%) свідчить про позитивний настрій учасників ринку та оптимізм щодо поточних та майбутніх економічних умов. Це пов'язано зі зростанням економіки, підвищенням попиту, стабілізацією фінансової ситуації або іншими позитивними факторами. Значення менше 100% (наприклад, 73,6%, 82,4%) свідчить про погіршення настроїв учасників ринку та менш оптимістичні очікування стосовно економічної ситуації. Це пов'язано з економічним спадом, зменшенням попиту або іншими негативними факторами викликаними пандемією.

Зазначені величини індикатора ділових очікувань в Україні за кожен квартал 2020 року (110,5%, 90,8%, 100,8%, 99,6%) вказують на зміну очікувань бізнесу та підприємств протягом року. Значення індикатора більше 100% (наприклад, 110,5% та 100,8%) свідчить про позитивні ділові очікування, оптимізм та впевненість підприємств щодо майбутнього розвитку економіки та бізнесу. Це може бути пов'язано зі зростанням попиту, покращенням умов бізнесу, запуском нових проєктів або іншими позитивними факторами. Значення менше 100% (наприклад, 90,8% та 99,6%) свідчить про менш оптимістичні ділові очікування та певний ступінь невизначеності серед підприємств. Це може бути пов'язано з економічною нестабільністю, зменшенням попиту або іншими негативними факторами.

Величина індикатора економічних настроїв за 1 квартал 2021 року в Україні, яка становить 90,9%, вказує на загальну оцінку економічних настроїв серед підприємств та бізнес-спільноти. Значення менше 100% свідчить про менш оптимістичні настрої та певний рівень невизначеності в економіці країни. Це

пов'язано зі змінами в макроекономічному середовищі, політичними або економічними ризиками, пандемією та іншими факторами.

Щодо величини індикатора ділових очікувань, яка склала 108,4%

у 1 кварталі 2021 року, вона вказує на більш позитивні ділові очікування серед підприємств. Значення понад 100% свідчить про оптимістичний настрій та впевненість в майбутньому розвитку економіки та бізнесу. Це пов'язано з покращенням економічних умов, зростанням попиту, введенням нових стимулюючих заходів або іншими позитивними факторами.

Україна активно залучала і продовжує залучати міжнародну фінансову допомогу та кредити для подолання економічних наслідків пандемії. Це допомагає забезпечити фінансову стабільність, підтримку соціальних програм та збереження робочих місць.

Незважаючи на виклики, пандемія COVID-19 також відкрила нові можливості для розвитку певних галузей. Наприклад, сектори електронної комерції, логістики, медичної технології, виробництва масок та захисних засобів зазнали значного зростання.

Поступово відновлюючи економічну активність після пандемії, Україна у 2022 році зазнала жорстокого широкомасштабного військового нападу РФ. Війна РФ проти України спричинила значний вплив на формування національної економічної активності і продовжує формувати ряд особливостей, які відрізняються від звичайних умов, серед яких:

- зниження виробництва і зменшення господарської активності, адже війна призвела до руйнування і пошкодження інфраструктури, виробничих потужностей та інших об'єктів, що призвело до зменшення виробництва товарів і послуг, зниження попиту та збільшення безробіття;

- реорганізація галузей економіки шляхом переорієнтації на виробництво товарів військового призначення та посилення залежності від імпорту;

- збільшення обсягів витрат на оборону та безпеку шляхом збільшення фінансування з бюджету та перерозподілу ресурсів з інших галузей економіки;

- зміни в зовнішньоекономічних зв'язках, зокрема зменшення експорту і імпорту товарів, обмеження зовнішньої торгівлі, санкцій та зміни в політиці міжнародної співпраці;

- зрушення пріоритетів у державній політиці, а саме війна змусила залучати більшу кількість ресурсів щодо оборони, безпеки та відновлення постраждалої інфраструктури, пріоритетними стали завдання, пов'язані зі забезпеченням безпеки нації та захистом територіальної цілісності України;

- зростання соціальних проблем, таких як внутрішньо переміщені особи, біженці, загиблі та постраждалі, що вимагає соціальних програм підтримки постраждалих та реабілітації людей;

- вплив на інвестиційний клімат, адже нестабільність, ризики та невизначеність, пов'язані з воєнним конфліктом, можуть знижувати інтерес іноземних інвесторів та уповільнюють розвиток бізнесу та інвестицій.

«Протягом 2022 р. економіка України зазнала найбільших за всю історію незалежності втрат, збитків та пошкоджень, які їй завдала РФ, масштабувавши 24 лютого свій терор, розпочатий ще у 2014 р. Десять місяців війни у 2022 р. – це щоденні обстріли з усіх

видів озброєння (у т.ч. заборонених в усьому світі), людські втрати, масштабні руйнування інфраструктурних й енергетичних об'єктів, виробничих потужностей та житлових будівель, суттєві екологічні збитки, активні міграційні процеси – і це, нажаль, не повний перелік наслідків війни для економіки України, яких Світ не бачив від закінчення Другої світової війни» [4].

У 2022 році українська економіка вдалася до заходів адаптації до умов воєнного конфлікту, хоча вона зазнала значних збитків. Була здійснена політика перенесення тягаря воєнних наслідків з бізнесу та населення на бюджет за допомогою програм підтримки, нової податкової політики, фіксації курсу гривні та заморожування тарифів. Фінансова допомога від міжнародних партнерів, зокрема гранти, також зіграла важливу роль. Підприємства різних галузей економіки змогли пристосуватися до нових умов і продовжували працювати завдяки їх швидкій адаптації та державній підтримці. Незважаючи на це, економічний показник падіння ВВП за підсумками 2022 року оцінено на рівні 29,2%, що є найгіршим результатом в історії незалежності країни, але кращим, ніж очікували експерти на початку конфлікту [4].

За даними НБУ України, індекс ділових очікувань в Україні на кінець 2022 року склав 42,1% [4]. Те, що індекс ділових очікувань в Україні на кінець 2022 року склав 42,1%, означає, що загальний настрій та очікування бізнес-спільноти та інших учасників економічного процесу були досить негативними й песимістичними. Такий низький показник індексу ділових очікувань вказує на недостатню довіру та невпевненість в економічних перспективах.

За сучасних умов розвитку ринкових відносин для прийняття ефективних управлінських рішень та оцінки впливу на економічне середовище, у якому функціонують підприємства, необхідно постійно здійснювати пошук оптимальних взаємозв'язків між сукупністю економічних ресурсів та обсягом економічних благ, що виробляються. Ділова активність суб'єктів господарювання відображає сутність економічних змін, тому від об'єктивності її оцінки залежить якість важливих управлінських рішень, які дають можливість не пристосовуватися до змін на ринку, а активно реагувати на ринкову ситуацію, що постійно змінюється [5].

Покращення якості ділового середовища, зменшення регуляторного навантаження на бізнес, налагодження діалогу між бізнесом та владою є важливими передумовами поживлення ділової активності, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та залучення інвестицій в економіку країни [6, с. 7].

Швець О.В. вважає, що «однією з актуальних проблем регіонального розвитку в Україні є формування якісних баз даних для територіальних органів державної влади та місцевого самоврядування для прийняття ними ефективних рішень. Йдеться про різні сфери людської життєдіяльності, передусім ті, котрі стосуються регулювання людського розвитку, здійснення соціального захисту населення, підтримки ділової та інноваційної активності суб'єктів бізнесу, забезпечення міжнародного співробітництва тощо. Останнім часом у вітчизняному регіональному менеджменті найбільш затребуваною стала інформація про основні ресурс соціально-економічного розвитку територіальних суспільних систем, а саме – про чисельність та економічну активність окремих вікових груп населення» [7].

Висновки. Визначено, що для досягнення зростання економічної активності в умовах невизначеності необхідно вживати комплексних заходів, включаючи створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку підприємництва, розвиток освіти та кваліфікації робочої сили, соціальну захищеність та соціальну інклюзію, формування ефективної системи соціального захисту та стимулювання інклюзивного зростання.

Наголошено, що пандемія COVID-19 значно вплинула на формування економічної активності в Україні через заходи, введені для обмеження поширення вірусу, включаючи карантинні обмеження, закриття підприємств та обмеження пересування, призвели до серйозних викликів для економіки країни. При цьому незважаючи на виклики, пандемія COVID-19 відкрила нові можливості для розвитку певних галузей (електронна комерція, логістика, медична технологія, виробництва масок та захисних засобів зазнали значного зростання). Доведено, що війна рф проти України спричинила значний вплив на формування національної економічної активності і продовжує формувати ряд особливостей, які відрізняються від звичайних умов.

Список використаних джерел:

1. Дороніна О.А., Наумова М.А. Економічна активність та рівень життя населення в системі індикаторів стану соціально-трудових відносин. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/14.pdf (дата звернення: 10.06.2023).
2. Камінчан Г.В. Інноваційна активність малого та середнього бізнесу в Україні. *Журнал науковий огляд*. 2015. № 2 (12). С. 33–39.
3. Огляд економічної активності (підсумки 2021 року). 2022. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=010de307-2345-4162-b5e5-1dd8b2f81d10&tag=OgliadEkonomicnoiAktivnosti> (дата звернення: 10.06.2023).
4. Огляд економічної активності (підсумки 2022 року). 2023. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=010de307-2345-4162-b5e5-1dd8b2f81d10&tag=OgliadEkonomicnoiAktivnosti> (дата звернення: 10.06.2023).
5. Сідорова Т.О., Польова Т.В. Аналіз ділової активності підприємств України на підставі методу експертних оцінок. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 2 (18). Ч. 2. С. 15–23.
6. Щорічна оцінка ділового клімату в Україні: 2016 рік. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). 2017. URL: http://www.ier.com.ua/files//Projects/2015/LEV/2016-2017_ABCA_report_short.pdf (дата звернення: 10.06.2023).
7. Швець О.В. Методологічні аспекти дослідження економічної активності населення регіону. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 1. С. 109–117.
8. Крамаренко І.С., Широков М.А., Нікон Д.Є., Білоус О.А. Роль інвестиційного потенціалу у контексті продовольчої безпеки. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія : Економічні науки*. 2018. № 3. С. 433–444.
9. Крамаренко І.С. Фактори впливу на інвестиційно-фінансову привабливість підприємств агропродовольчої сфери України. *Агросвіт*. 2013. № 15. С. 22–24.
10. Козаченко Л.А., Крамаренко І.С. Позиціонування інвестиційного потенціалу України у світових рейтингах. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 127–132.

11. Іртищева І., Крамаренко І., Стегней М., Бойко Є. Економічний механізм забезпечення ресурсозбереження та природо-користування в умовах глобальних викликів. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 223–231.

References:

1. Doronina O.A., Naumova M.A. (2020) Ekonomichna aktivnist ta riven zhyttia naseleння v systemi indyikatoriv stanu sotsialno-trudovykh vidnosyn [Economic activity and standard of living of the population in the system of indicators of the state of social and labor relations]. *Efektivna ekonomika*, no. 2. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/14.pdf (accessed June 10, 2023).
2. Kaminchan H.V. (2015) Innovative activity of small and medium-sized businesses in Ukraine [Innovative activity of small and medium-sized businesses in Ukraine]. *Zhurnal naukovyj ohliad*, no. 2 (12), pp. 33–39.
3. Overview of economic activity 2021 results (2022). Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=010de307-2345-4162-b5e5-1dd8b2f81d10&tag=OgliadEkonomichnoiAktivnosti> (accessed June 10, 2023).
4. Overview of economic activity 2022 results (2023). Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=010de307-2345-4162-b5e5-1dd8b2f81d10&tag=OgliadEkonomichnoiAktivnosti> (accessed June 10, 2023).
5. Sidorova T.O., Polova T.V. (2013) Analysis of business activity of Ukrainian enterprises based on the method of expert evaluations [Analysis of business activity of Ukrainian enterprises based on the method of expert evaluations]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, issue 2 (18), part 2, pp. 15–23.
6. United States Agency for International Development (USAID) (2017) Annual assessment of the business climate in Ukraine: 2016. Available at: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2015/LEV/2016-2017_ABCA_report_short.pdf (accessed June 10, 2023).
7. Shvets O.V. (2019) Methodological aspects of the study of the economic activity of the population of the region [Methodological aspects of the study of the economic activity of the population of the region]. *Ukrainskyj zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 4, no. 1, pp. 109–117.
8. Kramarenko I.S., Shyrovkov M.A., Nikon D.Ye., Bilous O.A. (2018) The role of investment potential in the context of food security [The role of investment potential in the context of food security]. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Serii: Ekonomichni nauky*, no. 3, pp. 433–444.
9. Kramarenko I.S. (2013) Factors affecting the investment and financial attractiveness of agro-food enterprises of Ukraine [Factors affecting the investment and financial attractiveness of agro-food enterprises of Ukraine]. *Agroworld*, vol. 15, pp. 22–24.
10. Kozachenko L.A., Kramarenko I.S. (2021) Positioning of Ukraine's investment potential in world rankings [Positioning of Ukraine's investment potential in world rankings]. *Business Inform*, vol. 4, pp. 127–132.
11. Irtischeva I., Kramarenko I., Stegney M., Boyko E. (2022) The economic mechanism of ensuring resource conservation and nature management in conditions of global challenges [The economic mechanism of ensuring resource conservation and nature management in conditions of global challenges]. *Innovation and Sustainability*, no. 4, pp. 223–231.